

عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس

جلد پنجم

وحدت مردمی - حضور روحانیت

محمد منصور نژاد - علی شیخیان

سرشناسه:	متصور نژاد، محمد، ۱۳۴۰ -
عنوان و پدیدآور:	وحدت مردمی - حضور روحانیت / نویسندگان محمد منصور نژاد، علی شیخیان؛ تهیه کننده پژوهشکده تحقیقات اسلامی [سپاه پاسداران انقلاب اسلامی].
مشخصات نشر:	قم: زمزم هدایت، ۱۳۸۵.
مشخصات ظاهری:	قم: ۲۶۴ ص.
فروست:	عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس؛ ج. ۵.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۲۸۵۴-۰۱-۱ ریال: ۱۸۰۰۰
یادداشت:	فیا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۲۵۹ - ۲۶۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع:	جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - مسائل متفرقه.
موضوع:	جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - جنبه‌های اجتماعی.
موضوع:	جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - روحانیت.
شناسه افزوده:	شیخیان، علی
شناسه افزوده:	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. نمایندگی ولی فقیه. پژوهشکده تحقیقات اسلامی. زمزم هدایت.
شناسه افزوده:	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. نمایندگی ولی فقیه. پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
فروست (شناسه افزوده):	عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس؛ ج. ۵.
رده‌بندی کنگره:	ج. ۵ / ع ۱۶۰۰ DSR
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵ / ۰۸۴۳
شماره کتابخانه ملی:	۳۱۱۸۶ - ۸۵ م

عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس - ج ۵

وحدت مردمی - حضور روحانیت

- ☐ نویسندگان: محمد منصور نژاد - علی شیخیان
☐ تهیه کننده: پژوهشکده تحقیقات اسلامی
☐ حروفچینی و صفحه‌آرایی: پژوهشکده تحقیقات اسلامی
☐ ناشر: زمزم هدایت
☐ تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۸۶
☐ چاپ: سپهر
☐ نوبت چاپ: اول
☐ تیراژ: ۲۰۰۰
☐ قیمت: ۱۸۰۰ تومان

شابک: ۰-۱-۲۸۵۴-۹۶۴-۹۷۸ (جلد پنجم) (VOL-5) ISBN 978-964-2854-01-1
 شابک دوره: ۰-۱۱-۲۸۵۴-۹۶۴-۹۷۸ (دوره ۷ جلدی) (7 VOL-SET) ISBN 978-964-2854-11-0

قم، خ شهید فاطمی (دور شهر)، نبش فاطمی ۳، پلاک ۸۱
 تلفکس: ۷۷۳۰۷۳۵ - ۰۲۵۱ - همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷

پیش‌گفتار

ملت مسلمان ایران جنگ‌های بسیاری را تجربه کرده و از سر گذرانده است. بیگانگان بارها سرزمین ایران را غرضه تاخت و تاز قرار داده‌اند و فرزندان رشید ملت ایران نیز همواره پرچم مقاومت را برافراشته، در برابر آنان سینه سپر کرده‌اند؛ گاه دشمن در تهاجمش توفیق یافته و گاه ناکام مانده است، اما بی‌گمان باشکوه‌ترین حماسه دفاعی ملت مسلمان ایران در دوران هشت سال درخشان و پرافتخار دفاع مقدس رقم خورد. آنچه دفاع مقدس را در کارنامه دفاعی این ملت از حدود دویست سال پیش به این طرف برجسته و بی‌مانند ساخته است، ناکام ماندن دشمن در دستیابی به اهداف تجاوز به ویژه جدا کردن بخشی از ایران و ضمیمه کردن آن به خاک خود است.

گذری بر تهاجم بیگانگان در این دویست سال، درستی این ادعا را نشان می‌دهد. در جنگ نخست ایران و روسیه (۱۲۱۸-۱۲۲۸ ه.ق)، عهدنامه ذلت‌بار گلستان بر ایران تحمیل، و بخشی از پیکر ایران جدا شد. در دومین جنگ (۱۲۴۱-۱۲۴۳ ه.ق) نیز عهدنامه ننگین ترکمانچای بر اوراق نقش بست که افزون بر جداسازی بخش دیگری از شمال ایران، حق کشتیرانی ایران در دریای خزر سلب گردید و حق قضاوت کنسولی و پنج میلیون تومان

غرامت به روسیه داده شد. در سال ۱۲۶۳ هجری قمری طی عهدنامه دوم ارزروم که در آستانه جنگ دولت‌های عثمانی و ایران و پس از چهار سال مذاکره و با میانجیگری دولت‌های استعماری انگلیس و روس به امضای دو دولت رسید، تمامی ولایت سلیمانیه به دولت عثمانی واگذار گردید و در مقابل، دولت عثمانی مالکیت ایران بر خرمشهر و ساحل چپ اروندرود را به رسمیت شناخت. در سال ۱۲۷۳ هجری قمری، نیروهای متجاوز انگلیسی بوشهر، خرمشهر و اهواز را اشغال کردند تا هرات را از ایران جدا کنند. بر اساس عهدنامه‌ای که در مارس ۱۸۵۷ میلادی در پاریس میان ایران و انگلیس منعقد گردید، هرات از ایران جدا شد و ایران افغانستان را به رسمیت شناخت و در مقابل، انگلستان نیروهای خود را فراخواند. در سال ۱۳۳۱ هجری قمری در جریان انعقاد پروتکل اسلامبول و با دخالت روس و انگلیس، حدود ۷۰۰ مایل از مناطق نفت‌خیز ایران در شمال و جنوب قصر شیرین به دولت عثمانی واگذار شد و سرانجام در سال ۱۳۴۹ هجری شمسی با ادامه سیاست استعماری انگلستان، ایران از ادعای مالکیت خود نسبت به بحرین دست برداشت تا مالکیت مجدد خویش را بر جزایر سه گانه ایرانی خلیج فارس که در قیومت انگلستان بود، به دست آورد.

به راستی چه راز و رمزی در هشت سال جنگ تحمیلی نهفته است که آن را به لحاظ ناکام گذاشتن دشمن و حفظ تمامیت ارضی ایران، ممتاز ساخته و نام باشکوه و جاودان «دفاع مقدس» را زینده آن کرده است؛ با آن که شورای امنیت سازمان ملل به طرز بی سابقه‌ای در انجام وظیفه خود در محکوم کردن تجاوز و تجاوز تسامح ورزید و بیش تر قدرت‌های برتر جهان و دولت‌های منطقه از تجهیز عراق به سلاح‌های پیشرفته و تکنولوژی ساخت سلاح‌های

کشتار جمعی و در اختیار گذاشتن اطلاعات مهم نظامی و حمایت‌های گسترده مالی، سیاسی و تبلیغاتی در عرصه جهانی کوتاهی نکردند و برخی مستقیماً به نفع عراق وارد جنگ شدند. به نظر می‌رسد راز و رمز برجستگی و درخشندگی دفاع مقدس را باید در ویژگی‌های ممتازی که در درون خود دارد جست‌وجو کرد.

دشمن زمانی تهاجم به این سامان را آغاز کرد که در آن، نظامی اسلامی استقرار یافته بود و فقهی عادل رهبری ملت و فرماندهی کل نیروهای مسلح را بر عهده داشت. حضرت امام خمینی (ره) با توکل به خداوند متعال و عزمی راسخ و قاطعیتی کم‌نظیر و نفوذ معنوی که در میان ملت و رزمندگان داشت، توان روحی و معنوی آنان را برای مقابله همه‌جانبه با دشمن بسیج و ساماندهی کرد. وحدت و حضور یکپارچه ملت به‌ویژه عالمان دین و روحانیون و گستره مدافعان در شکل نیروهای بسیج که نقش حیاتی و کارساز بر عهده داشتند، دیگر ویژگی ممتاز و بی‌سابقه دفاع مقدس است. تمسک فرماندهان و رزمندگان به فرهنگ ناب اسلامی، الهام گرفتن از باورهای ژرف دینی، اقتدا به سیره جهادی معصومان (ع) به ویژه نهضت حرکت‌آفرین عاشورا، آراسته شدن به ارزش‌های پیروزی‌آفرین اسلامی و امید داشتن به امدادهای غیبی از جمله این ویژگی‌هایند. همچنین استفاده قابل قبول از سلاح تبلیغات و نیز هنر و ادبیات در جهت خنثی کردن هجوم تبلیغاتی دشمن و افزایش روحیه رزمندگان را باید از ویژگی‌های دفاع مقدس برشمرد.

پژوهشکده تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه - در کنار پژوهش‌هایی که دیگر مراکز درباره تاریخ و رخدادهای نظامی و سیاسی دفاع مقدس و نیز ثبت خاطره‌های رزمندگان از آن دوران انجام داده و می‌دهند -

بر آن شد تا از این روزن به دفاع مقدس بنگرد و این ویژگی‌های ممتاز را در اندازه توان خویش بکاود. در این باره، طرحی با نام «عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس» تهیه شد و به تصویب اداره تحقیقات خودکفایی ستاد مشترک سپاه و معاونت طرح و برنامه ستاد کل نیروهای مسلح رسید. سخنان حضرت امام (ره)، مقام معظم رهبری و فرماندهان جنگ و نیز خاطره‌های رزمندگان و وصیت‌نامه‌های شهیدان، منابع عمده این جستار است که از کتاب‌ها، مجله‌ها و روزنامه‌ها استخراج شده است. همچنین در حد امکان از منابع موجود در مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) و گروه جنگ سیمای جمهوری اسلامی نیز استفاده شده است که از همکاری صمیمانه این مراکز سپاسگزاریم. مدیریت و نظارت علمی این طرح را به ترتیب آقایان علی تقی‌زاده اکبری و مهدی عبداللهی بر عهده داشته‌اند. به امید آن که این گام خرد و ناچیز، گام‌های بلند عالمان و فرهیختگان متعهد را در پی داشته باشد.

□ نوشتار حاضر در دو بخش سامان یافته و دربردارنده مباحث «وحدت مردمی» و «حضور روحانیت» به عنوان دو عامل از عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس است که به ترتیب آقایان دکتر محمد منصورنژاد و علی شیخیان نوشته‌اند. همچنین گردآوری عمده اطلاعات مربوط به حضور روحانیت حاصل تلاش آقای یعقوب جعفری است. از خداوند متعال توفیق هرچه بیشتر این عزیزان و نیز سودمندی این نوشتار را برای خوانندگان محترم خواهانیم.

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

فهرست

بخش اول: وحدت مردمی

مقدمه ۱۹

فصل اول: کلیات ۲۱

۱. مفهوم وحدت مردمی ۲۱

۲. اهمیت و ضرورت وحدت مردمی ۲۱

۳. آثار وحدت مردمی ۲۶

۱- ۳. پیروزی انقلاب اسلامی ۲۶

۲- ۳. استقلال ۲۷

۳- ۳. عنایت الهی ۲۸

۴- ۳. پیروزی در جنگ تحمیلی ۲۹

فصل دوم: عوامل مؤثر بر وحدت مردمی ۳۱

۱. دین اسلام ۳۱

۲. دفاع از دستاوردهای انقلاب اسلامی ۳۹

۳. رهبری امام خمینی(ره) ۴۴

۴. علاقه به وطن و میهن اسلامی ۴۹

۵۳	فصل سوم: بسیج اقشار مختلف مردم
۶۴	۱. زنان
۶۵	۱-۱. فعالیت‌های زنان در پشت جبهه
۷۱	۱-۲. حضور زنان در میدان‌های نبرد
۷۶	۲. دانشگاهیان و دانشجویان
۷۷	۲-۱. نقش دانشگاهیان و دانشجویان در پشت جبهه
۸۰	۲-۲. حضور دانشگاهیان و دانشجویان در جبهه
۸۵	۳. حوزویان و طلاب
۹۱	۴. فرهنگیان و دانش‌آموزان
۹۴	۵. اقوام، مذاهب و اقلیت‌ها
۱۰۱	۶. کارگران

۱۰۵	فصل چهارم: نیروهای نظامی و نهادهای انقلابی
۱۰۵	۱. نیروهای نظامی
۱۰۹	۱-۱. ارتش
۱۱۳	۱-۲. سپاه و بسیج
۱۲۰	۲. نهادهای انقلابی
۱۲۰	۲-۱. جهاد سازندگی
۱۲۶	۲-۲. سایر نهادها

بخش دوم: حضور روحانیت

۱۳۵	مقدمه
۱۳۹	فصل اول: پیشینه جهادی روحانیت
۱۴۱	۱. صدور فتوا
۱۴۲	۱-۱. فتوای جهاد سید محمد کاظم یزدی در جنگ جهانی اول
۱۴۴	۱-۲. فتوای میرزا حسن شیرازی در تحریم تنباکو

۱۴۵	۱-۳. فتاوی میرزا محمد تقی شیرازی در عراق
۱۴۸	۱-۴. فتاوی میرزای قمی در اجازه به فتحعلیشاه
۱۵۱	۱-۵. فتاوی کاشف الغطاء در جنگ ایران و روس
۱۵۱	۱-۶. فتاوی میرزا مسیح مجتهد علیه روسیه در ایران
۱۵۲	۲. حضور در جبهه‌های جنگ
۱۵۲	۲-۱. جنگ جهانی اول
۱۵۶	۲-۲. انقلاب اسلامی عراق
۱۵۹	۲-۳. هجوم وهابی‌ها به عراق
۱۵۹	۲-۴. سلطه فرانسه بر لبنان
۱۶۰	۳. پشتیبانی مالی از جهادگران
۱۶۰	۳-۱. کمک‌های میرزای شیرازی به جهادگران در مقابل انگیس
۱۶۱	۳-۲. کمک‌های میرزای قمی به مجاهدان ایرانی در جنگ با روس
۱۶۱	۳-۳. کمک‌های کاشف الغطاء به مجاهدان ایرانی در نبرد با روس
۱۶۳	فصل دوم: حضور مقام معظم رهبری
۱۶۴	۱. موقعیت جبهه‌ها
۱۶۸	۲. بنی‌صدر، ضعف‌ها و خیانت‌ها
۱۷۳	۳. اولین حضور
۱۷۴	۴. جنگ‌های نامنظم
۱۷۶	۵. جبهه غرب
۱۷۷	۶. حصر آبادان و عملیات ثامن الائمه
۱۸۱	۷. آزادسازی سوسنگرد
۱۸۱	۷-۱. وضعیت شهر
۱۸۳	۷-۲. کارشکنی بنی‌صدر
۱۸۴	۷-۳. استمداد از امام اقامت
۱۸۶	۸. سقوط خرمشهر
۱۸۶	۸-۱. وضعیت شهر
۱۸۷	۸-۲. بی‌اعتنایی بنی‌صدر

۹. سال آخر جنگ ۱۸۹
۱۰. ویژگی‌های حضور ۱۹۱
- ۱۰-۱. پوشیدن لباس رزم ۱۹۱
- ۱۰-۲. سادگی حضور ۱۹۲
- ۱۰-۳. اطاعت از فرمان امام در جنگ ۱۹۲
- ۱۰-۴. برخورد با تخلفات ۱۹۳
۱۱. حفظ دستاوردهای دفاع مقدس ۱۹۵
- فصل سوم: حضور عالمان دین ۱۹۹
۱. آیه‌الله هاشمی رفسنجانی ۲۰۰
- ۱-۱. نمایندگی امام در شورای عالی دفاع ۲۰۰
- ۱-۲. فرماندهی عالی جنگ ۲۰۱
- ۱-۳. جانشینی فرمانده کل قوا ۲۰۹
- ۱-۴. مشارکت در پذیرش قطعنامه ۲۱۰
- ۱-۵. مکاتبه با رئیس جمهور عراق ۲۱۲
- ۱-۶. دریافت نشان فتح ۲۱۴
۲. آیه‌الله العظمی بهاءالدینی ۲۱۵
۳. آیه‌الله میرزا جواد آقا تهرانی ۲۱۷
۴. شهید آیه‌الله دکتر بهشتی ۲۱۸
۵. شهید آیه‌الله سید اسدالله مدنی ۲۱۹
۶. شهید آیه‌الله عطاءالله اشرفی اصفهانی ۲۲۰
۷. شهید حجة الاسلام والمسلمین شاه آبادی ۲۲۳
۸. آیه‌الله قاضی دزفولی ۲۲۴
- فصل چهارم: جلوه‌های حضور ۲۲۷
۱. تأکید بر مشروع بودن دفاع مقدس ۲۲۸
۲. تشویق مردم به حضور در جبهه ۲۲۹

۲۳۳	۳. تأثیر بر فرماندهان جنگ
۲۳۷	۴. شوق جهاد و عشق به جبهه
۲۴۰	۵. تلطیف فضای رزم با معنویت
۲۴۱	۱- ۵. تقویت ایمان به خدا
۲۴۳	۲- ۵. ترویج ارزش‌های اخلاقی
۲۴۵	۳- ۵. توسل به اهل بیت (ع)
۲۴۶	۴- ۵. پاسخ به مسائل شرعی
۲۴۷	۶. آفرینش حماسه‌ها
۲۴۷	۱- ۶. فعالیت‌های رزمی
۲۴۹	۲- ۶. تقویت روحیه رزمی
۲۵۲	۳- ۶. شجاعت
۲۵۴	۴- ۶. شهادت‌طلبی
۲۵۶	۵- ۶. ایثار
۲۵۹	منابع و مآخذ